

To'qima Matolarining Sifat Ko'rsatkichlari

Xalimov Sunnatillo Sanjarbek o'g'li

Talaba, Andijon mashinasozlik instituti,

Tel: +998 339680292

Email: sunnatilloxalimov@gmail.com

SH. K. XALMIRZAYEV

ILMIY RAHBAR, MSMSM KAFEDRASI ASSISTENTI

Annotatsiya: To'qima matolarining sifatini baholash, ularning sanoatdagi va kundalik hayotdagi o'rni, ahamiyatini yanada oshiradi. To'qima matolarining sifati, ularning texnologik jarayonlarida ishlatiladigan materiallardan tortib, yakuniy mahsulotning ishlash xususiyatlarigacha bo'lgan barcha jihatlarni o'z ichiga oladi. Bu maqolada to'qima matolarining sifat ko'rsatkichlari, ularni baholash usullari va sifatni nazorat qilishning zamonaviy yondashuvlari haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: To'qima Matolar, sifat ko'rsatkichlari, Sifatni Nazorat Qilish Usullari, Zamonaviy Yondashuvlar va Texnologiyalar

Kirish qismi: To'qima matolarining sifatini baholash, ularning sanoatdagi va kundalik hayotdagi o'rni, ahamiyatini yanada oshiradi. To'qima matolarining sifati, ularning texnologik jarayonlarida ishlatiladigan materiallardan tortib, yakuniy mahsulotning ishlash xususiyatlarigacha bo'lgan barcha jihatlarni o'z ichiga oladi. Bu maqolada to'qima matolarining sifat ko'rsatkichlari, ularni baholash usullari va sifatni nazorat qilishning zamonaviy yondashuvlari haqida so'z yuritiladi.

To'qima Matolarining Sifat Ko'rsatkichlari

To'qima matolarining sifati ko'plab parametrlar orqali baholanadi. Asosiy sifat ko'rsatkichlari quyidagilardan iborat:

1. Mexanik Xususiyatlar

Mexanik xususiyatlar matoning mustahkamligi, tortish kuchi, elastikligi va mexanik stresslarga chidamliligini o'z ichiga oladi. Bu ko'rsatkich matoning uzoq muddatli ishlashini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. To'qima matolarining mustahkamligini o'lchash uchun, matonning uzilish kuchi, uzilish uzunligi, o'zgarishlarga qarshiligi kabi ko'rsatkichlar o'lchanadi.

2. Yuzaki Xususiyatlar

To'qima matolarining yuzasi, ularning estetik va funksional xususiyatlarini belgilaydi. Bu ko'rsatkichga matoning silliqdigi, yumshoqligi, to'qilishi va rangining birligi kiradi. Matoning yuqori sifatli yuzasi iste'molchi uchun qulaylik va estetik ko'rinish ta'minlaydi.

3. Havo O'tkazuvchanlik Xususiyatlari

Havo o'tkazuvchanlik xususiyatlari, matoning havo va namlikni o'tkazish qobiliyatini ifodalaydi. Bu ko'rsatkich kiyimlarning yoki boshqa to'qima mahsulotlarning nafas olish qobiliyatiga ta'sir qiladi. Maxsus matolar, masalan, sport kiyimlari yoki ommaviy foydalanish uchun ishlab chiqilgan matolar havo o'tkazuvchanligini ta'minlash uchun o'zgartirilgan bo'ladi.

4. Issiqlik O'tkazuvchanlik Xususiyatlari

Matoning issiqlikni o'tkazish qobiliyati uning isitish yoki sovutish jarayonida qanday ishlashini belgilaydi. Issiqlikni yaxshi o'tkazadigan matolar ko'proq issiq havoda yoki sportda ishlatiladi. Ular terining issiqlikni saqlab qolishiga yordam beradi va haroratni muvozanatli ravishda saqlaydi.

5. Namlik O'tkazuvchanlik Xususiyatlari

To'qima matolarining namlikni o'tkazish qobiliyati ularning to'qilgan tolalarining namlikni qanday o'zlashtirishini va chiqarish xususiyatini belgilaydi. Matonun namlikni yaxshi o'tkazishi kiyimning terining namligini saqlashda muhimdir, ayniqsa sport kiyimlarida.

6. Kimyoviy Xususiyatlar

Matoning kimyoviy xususiyatlari uning turli kimyoviy moddalar va sharoitlarda qanday reaksiyalar ko'rsatishini belgilaydi. Bu ko'rsatkich matoning bardoshliligi, rangning o'zgarishi va boshqa kimyoviy ta'sirlarga qarshiligi haqida ma'lumot beradi.

7. Ekologik Xususiyatlar

Ekologik jihatlar ham muhim bo'lib, matolarni ishlab chiqarishda foydalaniladigan materiallarning tabiiylik darajasi va atrof-muhitga zarar yetkazmasligini nazorat qilish zarur. To'qima sanoatida ekologik toza texnologiyalarni qo'llash, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash imkoniyatlari hozirda dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Sifatni Nazorat Qilish Usullari

To'qima matolarining sifatini nazorat qilish uchun turli usullar mavjud:

1. Laboratoriya Sinovlari

To'qima matolarining sifatini baholashda laboratoriya sinovlari asosiy rol o'ynaydi. Bu sinovlar to'qima materiallarning mexanik, fizikal, kimyoviy va ekologik ko'rsatkichlarini aniqlashga yordam beradi. Masalan, matoning mustahkamligi, o'ta elastiklik darajasi va issiqlik o'tkazuvchanligi laboratoriya sharoitida o'lchanadi.

2. Visual Ko‘rinish Sinovi

To‘qima matolarining yuzaki sifatini baholashda visul ko‘rinish sinovlari qo‘llaniladi. Bu sinov matoning estetik xususiyatlarini, shu jumladan rang, to‘qish aniqligini va matonun yuzasidagi defektlarni aniqlashga yordam beradi.

3. Texnologik Sinovlar

Matoning ishlab chiqarish jarayonidagi sifatini nazorat qilish ham muhim. To‘qima ishlab chiqarishda texnologik sinovlar yordamida mahsulotning turli parametrlari, masalan, iplar va to‘qish tezligi kabi omillar baholanadi.

Zamonaviy Yondashuvlar va Texnologiyalar

Zamonaviy texnologiyalar to‘qima matolarining sifatini oshirishda va nazorat qilishda katta o‘zgarishlarga olib keldi. Masalan:

1 Kompyuter Tomonidan Boshqariladigan Sinovlar

Yangi texnologiyalar, masalan, kompyuter yordamida boshqariladigan sinov asboblari, matoning sifatini avtomatik ravishda o‘lchash imkonini beradi. Bu usul aniq va tez o‘lchovlarni amalga oshirishga yordam beradi.

2 Nanotexnologiyalar

Nanotexnologiyalar yordamida ishlab chiqarilgan to‘qima matolarining yangi turlari yuqori mustahkamlikka ega bo‘lib, shuningdek, suyuqlikni o‘tkazish va terini nafas olish xususiyatlarini yaxshilaydi. Nanomatolar ekologik jihatdan xavfsiz va uzoq muddat ishlashga mo‘ljallangan.

3 Avtomatizatsiya va Robotlashtirish

To‘qima sanoatida ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va robotlashtirish sifat nazoratini yanada samarali qiladi. Bu texnologiyalar yordamida matolarni ishlab chiqarish jarayonlaridagi har bir detal aniq va tez nazorat qilinadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1: O‘zbekiston Respublikasi Davlat Standartlari (O‘z DSt)
- 2: Matolar sifatini baholash bo‘yicha davlat standartlari va texnik talablari.
- 3: Celik, P., & Erdogan, I. (2014). Textile Quality Parameters.
- 4: Matolarni sifatini baholash usullari va zamonaviy yondashuvlar haqida xalqaro qo‘llanma.
- 5: To‘qimachilik muhandisligi asoslari (O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim darsliklari)
- 6: To‘qimachilik sanoatida qo‘llaniladigan texnologiyalar va sifat nazorati haqida batafsil ma'lumot.